

Som krigsbarn till Sollerön

Veikko och hans syster Anniki skickades från Finland till Sverige i september 1944. Veikko var då 6 år och hans syster 3 år äldre. Ryssland bombade då Finland och många finska barn skickades till Sverige. Ett tiotal av dem hamnade i Gesunda och Sollerön.

Veikko och hans syskon bodde i Tuesniemi en bit utanför staden Kuopio. Deras mor hade dött i januari 1940 och fadern Otto låg ute i kriget. Veikko var bara 1,5 år när modern dog. En liten lillebror dog även strax efter moderns död, troligen av undernäring och svält.

Det berättas att när begravningsföljet var på väg till kyrkan för att begrava modern, kom ryska bombplan och hela följet sprang och gömde sig. Kvar på vägen stod vagnen med kistan. Finska vinterkriget 1939 - 1940 pågick för fullt och staden Kuopio bombades. Den äldsta systemen fick ta hand om sina yngre syskon. Hon var då knappt tolv år. Fredsavtal slöts efterhand med Ryssland och fadern kunde komma hem från fronten.

Veikkos äldre bror har berättat en händelse från barndomen. Stugan där de bodde var belägen vid en sjö och på våren blev det ofta översvämning. När vattnet började sjunka undan från ängarna, kunde pojkarna fånga gäddor med bara händerna.

År 1944 blossade kriget upp igen och fadern blev inkallad på nytt. Han hamnade sedan på ett soldatsjukhus. De tre äldsta syskonen fick börja arbeta som pigor och drängar men de två yngsta måste tas om hand. En moster i Helsingfors var i kontakt med Hjälpkommittén och Veikko och Anniki sattes på ett tåg från Kuopio.

pio till Helsingfors. I Helsingfors var det mörkläggnings på grund av bombanfallet och barnen fick sitta under ett bord så länge det pågick.

Det var meningen att de skulle transporteras med båt till Sverige, men det var alltför farligt för både tyska och ryska båtar kunde anfalla. De fick återvända till Kuopio. En ny resa anträdde, denna gång till Åbo för vidare transport till Sverige.

I Sverige hamnade de i Ludvika som var en slags uppsamlingscentral. Veikko minns därifrån speciellt den goda mesosten som de fick smaka.

På Sollerön hade DK (Dunder Karl Ohlsson) gått runt i stugorna och frågat om de kunde ta emot ett finskt barn. (Detta har DK själv berättat). Storan Anders och Bälter Anna i Häradsarvet var båda i 60-årsåldern och barnlösa och de sade efter en viss tvekan att de kunde ta emot ett finskt barn. Hos dem fick Veikko först lära sig sollarösmål till att börja med och sen i skolan fick han börja lära sig svenska språket.

En kväll när han var ute med några lekkamrater var det månsken och Veikko pekade på månen och sade ”ko”. De andra skrattade åt honom och sa att ko har man i lagården. Men måne på finska heter kuu, men uttalas ko. Det var bara en av de språkliga förvecklingarna han råkade ut för.

I Finland var allt svårt efter krigsslutet. Stugan hade fadern fått lämna och alla barnen var utspridda. I ett brev till Sverige berättade fadern om kokkärl, för all metall hade samlats in och smälts ner till krigsindustrin. Det fanns inte kokkärl att köpa.

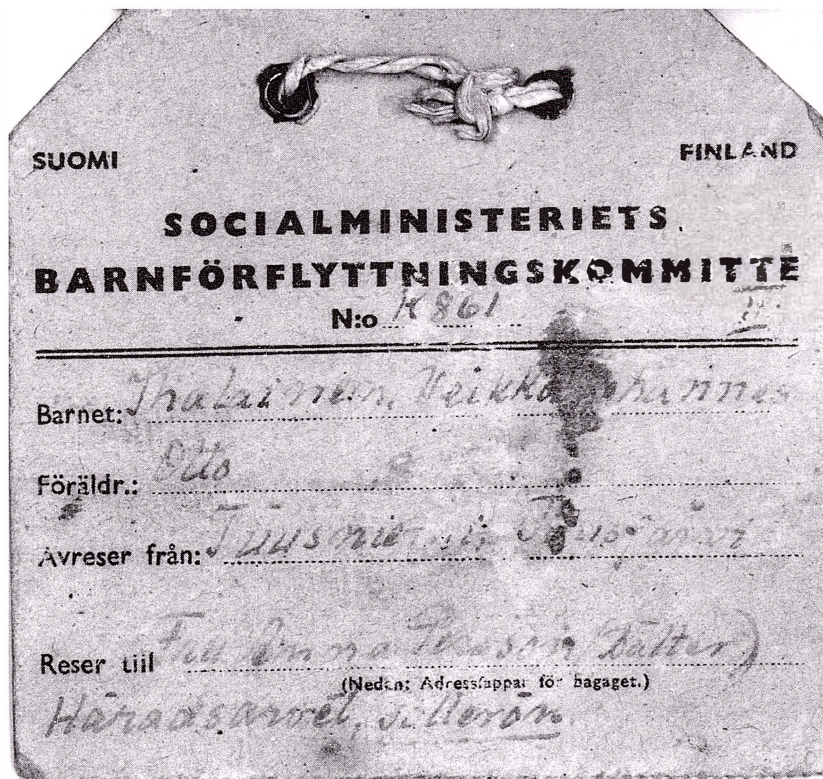
Veikkos syster Anniki kom ju också till Sollerön och hamnade hos Agnes och Albert Häll i Bråmåbo. Hon började skolan på Sollerön men efter en tid ville fadern

Veikko med sin far och sina fyra syskon. Veikko är yngst.

ha tillbaka henne för nu hade han gift om sig och skaffat ny familj. Kontakten med Agnes och Albert behöll dock Anniki och hon hälsade också på dem vid några tillfällen.

Efter en tid började militärmyndigheterna i Finland forska efter Veikko. Anna och Anders ville dock gärna ha honom kvar och dessutom hade Veikko helt

SUOMI

FINLAND

**SOCIALMINISTERIETS
BARNFLYTTNINGSKOMMITÉ**

N:o 861

Barnet: Ihalainen, Veikko Johannes
Förälder: Otto
Avrest från: Tuesniemi, Tuesjärvi
Reser till: Fru Anna Persson Bälter, Häradsarvet, Sollerön

glömt bort sitt finska modersmål. De fick då hjälp av prästen Ruben Daniels som ordnade så att Veikko adopterades. De som gjorde en stor uppoffring var Anna och Anders som tog emot ett finskt barn utan att kunna varandras språk, ett barn som dessutom varit moderlös i flera år.

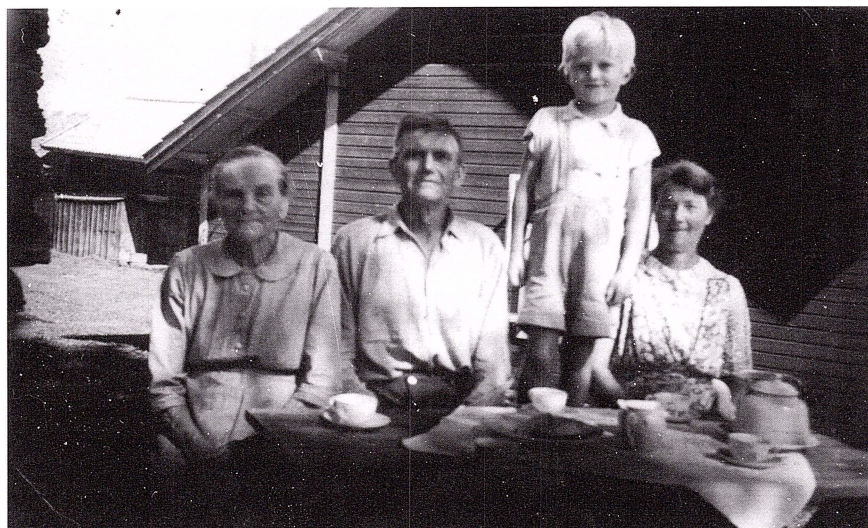
Direkt efter slutad skolgång (7:e klass) började Veikko att arbeta i affär. Det var i ”Njuttbudi”, Såger Gustaf Larssons butik vid kyrkan. Storan Anders hade blivit åldersdement och krävde passning hela tiden. Bälter Anna och Veikko fick nu hjälpas åt. En natt när Anna var uppe för att titta till Anders, ramlade hon och bröt lårbenet. Hon avled efter en tid på lasarettet. Veikko var då bara tonåring. Det blev nu en svår tid för Anders behövde vård. Det som kunde erbjudas var ålderdomshemmet i Venjan. Besöken dit var inte lätta att genomföra. Det var få bussförbindelser och Veikko saknade både körkort och bil. Veikko som inte var myndig fick nu Håll Karl Olsson som förmyndare.

När Veikko var 19 år tog han körkort och det hände att han och kompisarna åkte till Leksand för att titta på ishochey. På återvägen stannade de ibland till i Siljansnäs. Vid ett sådant tillfälle möttes vi. Jag var då bara 16 år. Besöken i Siljansnäs fortsatte.

När Veikko var 20 år avled Storan Anders Persson på ålderdomshemmet i Venjan. Tillsammans med Storan Karin Persson och förmyndaren Håll Karl Olsson var Veikko med och beslutade att lämna en grundplåt till en fond för att Sollerön borde ha ett eget ålderdomshem för att slippa skicka iväg sina åldringar. Kontakt togs också med Bond Lars och hustrun Ingegerd och det beslutades att fonden skulle heta Sollerö Åldersfond och den startade år 1958.

Vi fortsatte att träffas och strax innan jag skulle fylla 21 år beslöt vi att gifta oss. Ingen fick veta något utan vi planerade ett litet bröllop. Därför smög vi oss till prästen Ruben Daniels för att ta ut lysning. Ruben och Maria Daniels hade varit nära bekanta såväl med Storan Anders, som med Anna och Veikko sedan länge. De hade ju hämtat sin mjölk där under flera år. När nu Ruben fick höra vårt ärende, ropade han genast till Maria: ”Maria, Maria, kom ska du få höra”.

I Siljansnäs hade hembygdsföreningen planerat att genomföra ett riktigt bröllop enligt äkta 1700-tal och sökte nu ett lämpligt brudpar. När de fick kännedom om att vi tagit ut lysning, tog de kontakt och ville att ”bygdens dotter” borde få uppleva ett riktigt giftermål i Siljansnäs kyrka enligt gammal sed. Efter många övertalningsförsök blev det så och det blev ett hejdundrande bröllop med allt som hörde till i gamla tider. Midsommaren 1962 stod bröllopet och Nordiska Museet lånade ut brudklänningen. Veikko fick låna sin brudgumsklädsel med

Veikko på Storangården tillsammans med fr.v. Anders syster Storan Margit, Storan Anders och Bälter Anna. Foto från år 1945.

bland annat Rune Lindströms skor med instoppat tidningspapper (skorna var ganska stora).

Veikko och jag har begåvats med tre egna barn och en fosterson. Alla är nu vuxna och de flesta är utspridda och bor på andra orter. Endast en son är bosatt på Sollerön. Barn och många barnbarn är lika med rikedom i livet.

Gun-Britt Persson